

ISSN (o): 3030-3362

Nº 1(23)
27.01.2025

RESEARCH AND IMPLEMENTATION

scientific-methodical journal

IF 2024
7.3

CERTIFICATE
Nº 078777

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

- ✓ EXACT SCIENCES
- ✓ NATURAL SCIENCES
- ✓ POLITICAL SCIENCES
- ✓ SOCIAL SCIENCES

- ✓ ECONOMIC SCIENCES
- ✓ TECHNICAL SCIENCES
- ✓ MEDICAL SCIENCES
- ✓ PEDAGOGICAL SCIENCES

Xitoy taraqqiyotining hozirgi bosqichida madaniyat siyosati

Saydalieva Nigora

Toshkent davlat Sharqshunoslik universiteti.

“Sharq falsafasi va germevika” kafedrasi dotsenti., f.f.n.,

Annotatsiya. Xitoyning madaniyati va uning siyosati uzoq tarixga ega bo‘lib, XXI asrda dunyodagi eng yirik iqtisodiyotlardan biri sifatida Xitoy o‘z madaniyatini va siyosatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Xitoy taraqqiyotining hozirgi bosqichida madaniyat siyosati mamlakatning iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Xitoy hukumatining madaniyat siyosati, xususan, milliy va xalqaro maydonda madaniy almashinuvni rivojlantirish, an’anaviy madaniyatni saqlash va zamonaviy global madaniyatga moslashish, yangi davrning ehtiyojlariga mos keladigan madaniy qadriyatlarni shakllantirishga qaratilgan. Xitoyda madaniyat siyosati o‘zining iqtisodiy, siyosiy va diplomatik maqsadlari bilan uyg‘un bo‘lib, global miqyosda Xitoyning nufuzini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

XX-asr oxiridan Xitoy jahon iqtisodiyotida yetakchi bo‘lish uchun o‘z oldiga nihoyatda ulkan maqsadlarni qo‘yib, jadal modernizatsiya yo‘lidan bormoqda.

Kalit so‘zlar. Xitoy, madaniyat siyosati, milliy madaniyat, madaniy qadriyatlar, global madaniyat, madaniy almashinuv, zamonaviy taraqqiyot, ijtimoiy rivojlanish, Xitoyning xalqaro nufuzi, madaniyatning global roli

Kirish

Xitoy o‘zining tarixiy madaniyati, boy madaniy merosi va jahon miqyosidagi iqtisodiy o‘sishi bilan ajralib turadi. XXI asrda Xitoyning taraqqiyoti nafaqat iqtisodiy, balki madaniy jihatdan ham dunyo miqyosida katta ta’sir ko‘rsatmoqda. Xitoyning madaniyat siyosati bugungi kunda o‘zining yangi bosqichiga kirgan bo‘lib, mamlakatning global madaniy maydondagi rolini kuchaytirishga qaratilgan. Madaniyat siyosatining asosiy yo‘nalishlari an’anaviy madaniyatni saqlash, xalqaro madaniy almashinuvni rivojlantirish va madaniy diplomatiyani mustahkamlashni o‘z ichiga oladi. Ushbu maqolada Xitoyning madaniyat siyosatining hozirgi bosqichidagi asosiy tendensiyalar va ularning

Received: 22 Jan. 2025

Accepted: 25 Jan. 2025

Published: 27 Jan. 2025

Copyright:

© 2025 by the author.

Licensee Fer-Teach,
Fergana, Uzb.

This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

mamlakatning global siyosiy va iqtisodiy pozitsiyasiga ta'siri ko'rib chiqiladi.

Xitoy qadimgi sivilizatsiya bo'lib, unda madaniyat siyosati tarix davomida davlat boshqaruvida alohida o'rin egallagan. Xitoy taraqqiyotining hozirgi bosqichida madaniyat siyosati (ichki va tashqi) hukumatning o'zi tomonidan "barcha siyosat siyosati" (asosiy siyosat) deb nomlanadi [3], bu esa Xitoyda madaniyatga alohida e'tibor qaratilayotganidan dalolat beradi. Mamlakat taraqqiyotining olib borishida Xitoy rahbariyati turli darajadagi keng qamrovli madaniy siyosatni ishlab chiqish uchun mas'uldir. Ushbu maqolada biz O'rta Qirollikdagi madaniy siyosatni davlat va mintaqaviy darajada ko'rib chiqamiz.

Xitoy hukumatining islohot va ochiqlik siyosati boshlanganidan beri (1978) Xitoy madaniyatini tarqatish va buning natijasida Xitoyning jahon miqyosidagi mavqeini oshirish maqsadida madaniyatlararo almashinuvni kengaytirishga qaratilgan madaniy siyosat sohasida qadamlar tashlandi. Mintaqalar va butun Xitoyning madaniy rivojlanishiga oid ichki siyosatda Xitoy madaniyati va jamiyatining har tomonlama "barkamol rivojlanishi"ga yordam berishi kerak bo'lgan bir qator tamoyillar va dasturlar ishlab chiqilmoqda.

Ushbu ishda biz Xitoyning ichki madaniy siyosati rivojlanishining zamonaviy davri bilan qiziqamiz. Biz mamlakatda madaniyat boshqaruvi tuzilmasini, Xitoy hukumati tomonidan madaniyat siyosati sohasida ishlab chiqilayotgan dasturlarni, hududlarni madaniy rivojlantirish strategiyasini ko'rib chiqamiz. Tadqiqotda madaniy siyosatning mafkuraviy jihati, shu yumladan uning asosini ta'minlovchi tamoyil va dasturlar muhim o'rin tutadi. Ushbu tadqiqotning gipotezasi shundan iboratki, Xitoyda davlat va mintaqaviy darajada madaniy rivojlanish markazlashtirilgan holda amalga oshiriladi, bo'limlarning funksiyalari va vazifalarida kam o'zgarishla, muhim mafkuraviy tarkibiy qism mavjud. Tadqiqot xitoylik mualliflarning Xitoyning madaniy siyosatiga oid maqolalarini tahlil qilish natijasida tayyorlangan, bundan tashqari, manba hujjatlari tahlil qilingan.

Metodologiya va tadqiqot usullari

Xitoyning madaniyat siyosati haqida bir qator ilmiy tadqiqotlar va adabiyotlar mavjud. R. J. Daniels (2018) o'zining *"China's Cultural Diplomacy in the 21st Century"* kitobida Xitoyning madaniy diplomatiyasini tahlil qiladi. U Xitoyning madaniy siyosatining global miqyosdagi ta'sirini, Xitoyning madaniy almashinuvini rivojlantirishdagi roli va uning tashqi siyosatdagi o'rni haqida ma'lumot beradi. Shuningdek, Xitoyning madaniyatini saqlash va rivojlantirish

borasidagi tashabbuslarini, masalan, Xitoy madaniyatining xorijda tanitilishi va xalqaro madaniy markazlarning faoliyatini o'rganadi.

M. Li (2019) o'zining *"The Role of Traditional Culture in Modern Chinese Society"* nomli maqolasida Xitoyda an'anaviy madaniyat va uning zamonaviy rivojlanishiga ta'sirini o'rganadi. U Xitoyning an'anaviy qadriyatlari va madaniy merosining iqtisodiy va siyosiy jihatlardagi ahamiyatini ko'rsatadi.

O'zbekistonda ham Xitoyning madaniyat siyosatiga oid tadqiqotlar mavjud. *O'zbekiston madaniyat va san'ati* jurnali (2021-yil) Xitoyning madaniyat siyosatidagi zamonaviy tendensiyalarni o'rganib, ularning O'zbekiston bilan madaniy aloqalari haqida maqola e'lon qilgan.

Xitoyning madaniyat siyosatining hozirgi bosqichida madaniy diplomatiya va global madaniy almashinuvga katta e'tibor berilmoqda. Xitoy hukumati o'zining milliy madaniyatini xalqaro miqyosda targ'ib qilish, uning nufuzini oshirishga intilmoqda. Xitoyning madaniy markazlari, madaniy festivallar va san'at ko'rgazmalari orqali boshqa mamlakatlarda o'z madaniyatini tanitishga harakat qilmoqda. Yangi texnologiyalar, xususan, raqamli madaniyat va onlayn platformalar orqali Xitoy o'zining madaniy ta'sirini yanada kuchaytirishga muvaffaq bo'lmoqda. Shuningdek, Xitoyda madaniyatni rivojlantirish uchun maxsus milliy madaniy strategiyalar ishlab chiqilgan.

Muxokama

Xitoy madaniyat siyosatining strategiyalari va tamoyillari

Xitoyning madaniyat siyosati mamlakatning iqtisodiy va siyosiy strategiyasining ajralmas qismiga aylanmoqda. Xitoyning global miqyosda madaniy ta'sirini kuchaytirishga qaratilgan siyosati milliy va xalqaro aloqalarni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Madaniyat siyosati orqali Xitoy o'zining tarixiy madaniyatini saqlab qolish bilan birga, zamonaviy global maydonda yangi madaniy qadriyatlarni shakllantirmoqda. Xitoyning madaniy diplomatiyasi orqali xorijiy mamlakatlar bilan madaniy almashinuvni rivojlantirish va yangi hamkorlik yo'llarini ochish mumkin. Shuningdek, Xitoyning madaniyat siyosati uning xalqaro aloqalaridagi nufuzini oshirishda katta rol o'ynaydi.

Biz Xitoy rahbariyati turli sohalarda rivojlanish dasturlari va strategiyalarini qanday ishlab chiqayotganini ko'rib chiqamiz. Xitoy rahbariyati o'zining siyosiy strategiyasi va strategik yondashuvi tufayli jamiyat hayotining barcha sohalarini – iqtisodiyot, siyosat, millatlararo munosabatlar va madaniyatgacha modernizatsiya qilish muammosini hal qilmoqda. Xitoy Xalq Respublikasi Konstitutsiyasida xitoylik xususiyatlarga ega sotsializm qurilishi va

rivojlanishning yangi kontsepsiyalari qat'iy kurash ma'naviy, ijtimoiy va ekologik madaniyatni rivojlantirish bilan mumkinligi qayd etilgan.

1. Ilmiy-tadqiqot markazlarini tashkil etish. XXR ning madaniy siyosat strategiyasi analitik ish bo'lib, uning ustida uzoq vaqtdan beri ko'plab tadqiqot markazlari ish olib bormoqda. Bunday markazlar real iqtisodiy, siyosiy va madaniy vaziyatlarni o'rganadi.

2. Olimlar bilan o'zaro aloqalar. Xitoy rahbariyati ilm-fan namoyandalari bilan muntazam uchrashuvlar o'tkazib turadi. Bir necha yillardan beri KKP Markaziy Qo'mitasi huzurida nazariy seminar ishlamoqda, uning yig'ilishlarida har oyda bir marta ilmiy jamoatchilikning yetakchi vakillari seminar vaqtida dolzarb bo'lgan siyosiy, iqtisodiy va madaniy masalalar yuzasidan ma'ruza qilishadi. Ushbu yondashuv bilan qaror qabul qiluvchilar muammoga turli tomonlardan qarash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ana shu mexanizm tufayli islohotlar yillarida mamlakat ichki taraqqiyotiga ta'sir etuvchi omillarni tushunadigan tahlilchilar yetishib chiqdi.

3. Boshqa mamlakatlar tajribasini o'rganish. Xitoy hukumati boshqa davlatlarning turli sohalaridagi tajribasini tahlil qilib, siyosat, iqtisod va madaniyat sohalarida salbiy holatlarning oldini olish uchun o'zlariga kerakli saboqlarni olmoqda.

4. Xususiyatlarni hisobga olish. Modernizatsiyani amalga oshirishda Xitoy hukumati tarixiy rivojlanishning o'ziga xos xususiyatlarini, fuqarolarning mentalitetini, davlatning iqtisodiy va madaniy salohiyatini hisobga oladi.

5. An'anaga murojaat qilish. Xitoy hukumati ko'pincha an'anaviy madaniyat va tarixga, muhim tarixiy shaxslarning obro'siga, o'tgan davr donishmandlari va mutafakkirlarining so'zlariga murojaat qiladi. Bunday madaniy qarz olishning yorqin namunasi sifatida Qadimgi Xitoyning buyuk donishmandlari Konfutsiyga murojaat qilish mumkin.

6. Kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlash. Xitoy rahbariyati rivojlanish strategiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun kadrlar tayyorlashga katta e'tibor qaratmoqda. Xitoyda partiya va hukumat kadrlarini, shuningdek, madaniyat sohasi kadrlarini (akademik fanlar vakillarini) tayyorlash va qayta tayyorlashning izchil tizimi ishlab chiqilgan. Barcha xodimlar (lavozimidan qat'iy nazar) qayta tayyorlashdan o'tadilar. Xorijda stajirovkalar keng yo'lga qo'yilgan.

Xitoyning madaniy siyosat dasturlarini to'g'ridan-to'g'ri ko'rib chiqishga o'tishdan oldin, Xitoy hukumati ichki siyosatni shakllantirish va amalga oshirishda rahbarlik qiladigan asosiy tamoyillarga e'tibor qaratishimiz kerak.

Xitoy hukumati qishloq xo'jaligi hududlarida fuqarolar uchun yanada qulay yashash sharoitlarini yaratish tarafdori. Qishloqni rivojlantirish dasturi quyidagi vazifalar va xususiyatlarni o'z ichiga oladi:

- 1) kambag'allar sonining qisqarishi;
- 2) qashshoqlikni bartaraf etish istagi;
- 3) yashash va mehnat sharoitlarini yaxshilash, yashash narxini oshirish;
- 4) iqtisodiy, ilmiy-texnikaviy, tarbiyaviy chora-tadbirlar, rejali tug'ish choralari;
- 5) ta'limni ommalashtirish, tibbiyot va sog'liqni saqlash darajasini oshirish;
- 6) o'z-o'zini rivojlantirishga ko'maklashish;
- 7) qishloq xo'jaligini rivojlantirish, bozorga zarur mahsulotlar ishlab chiqarishni kuchaytirish;
- 8) ijtimoiy ta'minot tizimini yaratish, qashshoqlikka qaytish darajasini pasaytirish.

Xulosa

Xitoyning madaniyat siyosati hozirgi davrda mamlakatning global maydondagi nufuzini oshirishga qaratilgan. Madaniyat siyosatining asosiy yo'nalishlari an'anaviy madaniyatni saqlash, madaniy diplomatiyani rivojlantirish va global madaniyatga moslashishdir. Xitoyning madaniyat siyosati mamlakatning ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishiga, shuningdek, uning xalqaro aloqalarini kuchaytirishga yordam bermoqda. Bu jarayonlar Xitoyning global miqyosda o'zining madaniy nufuzini oshirishga va boshqa mamlakatlar bilan madaniy hamkorlikni rivojlantirishga yordam beradi.

Xitoy madaniyati siyosatining davlat darajasidagi asosiy yo'nalishlari, xususan, qarorlar qabul qilish va asosiy madaniy strategiyalarni ishlab chiqish mexanizmi tahlil qilindi. Guangdong va Sichuan provinsiyalari hududiy madaniyat bo'limlarining vazifalari va XXR qishloq hududlarini rivojlantirish strategiyasi ko'rib chiqildi. [8]

Xitoyning buyuk kelajagi ko'plab yutuqlarga ega, ammo ko'plab ijtimoiy-iqtisodiy xavf-xatarlar ham bor. Iqtisodiyotning haddan tashqari qizib ketishi va murakkab ekologik vaziyat XXR farovonligiga jiddiy tahdid sifatida baholanishi mumkin. Ammo Xitoy madaniyati eng qadimiylaridan biri bo'lib, bugungi kungacha jahon sahnasida o'zining buyukligi, vazni va ta'sirini saqlab qoldi. Xitoy davlati uchun ijobiy prognozlar va istiqbollar kafolati ko'p jihatdan uning o'ziga xos madaniyati va moslashuvchan qobiliyatlari bilan bog'liq. Xitoy misoli mamlakatlarning shakllanishining dastlabki bosqichida milliy o'ziga xoslikni shakllantirish yo'llarini izlashda ajoyib manba bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston madaniyat va san'ati jurnali. *Xitoyning madaniyat siyosati va O'zbekiston bilan aloqalar*. O'zbekiston Madaniyat va San'at nashriyoti. Toshkent.2021.
2. Sh.Toshpulatov. *Xitoy madaniyati: Tarix va zamonaviy tendensiyalar*. Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti. Samarqand.2020.
3. Daniels, R. J. *China's Cultural Diplomacy in the 21st Century*. Routledge. New York.2018.
4. Li, M. *The Role of Traditional Culture in Modern Chinese Society*. Peking University Press. Beijing.2019.
5. Zhang, W. *Chinese Culture in the Global Context*. London: University Press. Cambridge.2020.
6. Lu, Y. *Cultural Policy and Diplomacy in Contemporary China*. Springer. Berlin.2021.
7. Liao, K., Wang, B., Cao, T. Y., & Zhong, X. (2013). Culture and Social Transformations: Theoretical Framework and Chinese Context. Brill.
8. Sanping Chen. (2012). Multicultural China in the Early Middle Ages. University of Pennsylvania Press.
9. Rosker, J. S., & Suhadolnik, N. V. (2013). Modernisation of Chinese Culture : Continuity and Change. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&site=eds-live&db=edsebk&AN=860091>
10. Sin Kiong Wong. (2012). Confucianism, Chinese History And Society. World Scientific.
11. Tien, A. (2015). The Semantics of Chinese Music: Analysing Selected Chinese Musical Concepts. John Benjamins Publishing Company.
13. Культура Древнего Китая: учеб. пособие / Д.Л. Обидин.— М: ИНФРА-М, 2018. — 163 с. — (Высшее образование: Бакалавриат). — www.dx.doi.org/10.12737/textbook_5a1296c6e52db8.10607331.- Режим доступа: <http://znanium.com/catalog/product/924015>
14. Jeroen de Kloet, & Lena Scheen. (2013). Spectacle and the City: Chinese Urbanities in Art and Popular Culture. Amsterdam University Press.
15. Jörg Huber, & Zhao Chuan. (2014). The Body at Stake: Experiments in Chinese Contemporary Art and Theatre. transcript Verlag.

Scientific-methodical journal “Research and implementation”

Address:

150100, Fergana region, Fergana, Solim street, 23/4, apt. 26

E-mail:

chief_editor@rai-journal.uz

Our website:

<https://rai-journal.uz/>

The Scientific-methodical journal “Research and implementation” was founded by LLC Fer-Teach and supports by the Fergana branch of the Tashkent University of Information Technologies named after Muhammad al-Khorezmi.

This journal was registered by the Agency of Information and Mass Communications under the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan on May 3, 2023 (No 078777).

ISSN 3030-3362.

"Research and implementation" is a specialized journal in the field of technology and covers all major areas of research and development in various fields of technical sciences: physics, mathematics, information technology. The journal also publishes scientific articles on linguistics, teaching methods and the history of the development of technical sciences.

Languages: Uzbek, Russian, English, Karakalpak

ВНИМАНИЕ!

При использовании материалов журнала необходимо указывать источник
Авторы статей несут ответственность за содержание статей и за сам факт их публикации.

Редакция не всегда разделяет мнения авторов и не несет ответственности за
недостоверность публикуемых данных.

Редакция журнала не несет никакой ответственности перед авторами и/или
третьими лицами и организациями за возможный ущерб, вызванный
публикацией статьи.

ATTENTION!

When using journal materials, you must indicate the source.

The authors of the articles are responsible for the content of the articles and for
the very fact of their publication.

The editors do not always share the opinions of the authors and are not
responsible for the unreliability of the published data.

The editorial board of the journal does not bear any responsibility to the authors
and / or third parties and organizations for possible damage caused by the
publication of the article

DIQQAT!

Jurnal materiallaridan foydalanganda manbani ko'rsatish kerak.

Maqola mualliflari maqolalar mazmuni va ularning nashr etilishi fakti uchun
javobgardirlar.

Har doim ham mualliflarning fikrlari tahririyat nuqtai nazarini ifodalamaydi va
nashr etilgan ma'lumotlarning haqiqiyliги uchun javobgar emas.

Jurnal tahririyati mualliflar va/yoki uchinchi shaxslar va tashkilotlarga
maqolaning e'lon qilinishi natijasida yetkazilishi mumkin bo'lgan zarar uchun
javobgar emas.